

د ملکی مرگ ژوبلی په تړاو د یوناما د ۲۰۱۷ کال د لومړیو دريو مياشتو ارقام

کابل، د ۲۰۱۷ کال د اپریل ۲۷ مه – په داسې حال کې چې د افغانستان لپاره د ملګرو ملتونو مرستندویه پلاوي، یوناما له لوري د ۲۰۱۷ میلادي کال وروستی شمیرې چې نن خپرې شوي بڼې چې د ملګرو ملتونو د تلفاتو شمیره لا هم لوړه ده، یوناما په جګړې کې له ټولو بنکیلو غاړو غواړي چې په ښه توګه له زیانونو څخه د ملګرو ملتونو د خونديتوب لپاره کولې ګامونه پورته کړي.

د افغانستان لپاره د ملګرو ملتونو د سرمنشي ځانګړې استازي، تدامچي یاموتو وویل: "دا ملکیان دي، چې د ښځو او ماشومانو د مرګ ژوبلي شمیره یې هم مخ په زیاتیدو ده او دوی دي چې تر ډیره د جګړو ناخوالې ګالي. هغه شان چې ویل کېږي د جګړې د موسم له پیلیدو سره زه له ټولو غاړو غواړم چې ملګرو ملتونو ته د غیرضروري او نه منلو وړ زیانونو له اوبنتو څخه د مخنیوي په موخه هر ممکنه اقدام ترسره کړي.

د ۲۰۱۷ کال په لومړیو دريو مياشتو کې یوناما ۲۱۸۱ ملګري تلفات مستند کړي (۷۱۵ وژل شوي او ۱۴۶۶ ټپیان) چې دا د ۲۰۱۶ کال د همدې مودې په پرتله ۴ سلنه ټیټوالی په ګوته کوي. د ملکیانو وژني دوه سلنه او د ملګرو ملتونو د ټپي کیدو په شمیره کې ۵ سلنه لږوالی راغلی دی.

د تیر ۲۰۱۶ کال په څیر ځمکنی نښتي د ملګرو ملتونو د تلفاتو تر ټولو ستر لامل پاتې شوی چې ورپسې له وړاندې تعبیه شوي چاودیدونکي توکي او ځانمرګي بریدونه او همغږي ځانمرګي بریدونه د ملګرو ملتونو لاملونه په ګوته شوي.

د یوناما له لوري د ثبت شویو ملګرو ملتونو تلفاتو په کچه کې کموالی په ټوله کې ۱۹ سلنه کموالی یې د حکومت پلوه ځواکونو او حکومت مخالف عناصرو تر منځ د ځمکنیو نښتو له امله په رامنځ ته شویو تلفاتو کې ده. یوناما د دغه شان کموالی او ملګرو ملتونو د خونديتوب لپاره د هڅو هرکلی کوي، خو د یادیدو ده چې ښايي د شمیرو د دې راتیټیدو او په ۲۰۱۶ میلادي کال کې په ګڼو سیمو کې د جګړو له امله په جدي توګه د اغیزمنیدو له امله په افغانستان کې د کورنیو بې ځایه شویو ثبت شویو کچه سره تړلي وي.

د ملګرو ملتونو د کچې راتیټیدو سره سره، ځمکنی نښتي د ملګرو ملتونو تر ټولو ستر لامل په ګوته کېږي چې له امله ۳۵ سلنه تلفات رامنځ ته شوي.

په کابل ښار کې د ځانمرګو او همغږو ځانمرګو بریدونو له امله، له جغرافیایي پلوه کابل ولایت د ملګرو ملتونو تر ټولو لوړه شمیره لري چې ورپسې هلمند، قندهار، ننګرهار او ارزګان ولایتونه پسي راځي.

حکومت مخالفه ځواکونه د ملګرو ملتونو د ۶۲ سلني لامل شوي – ۱۳۵۳ ملګري تلفات (۴۴۷ وژل شوي او ۹۰۶ ټپیان) چې دا د تیر ۲۰۱۶ میلادي کال د همدې مودې په پرتله پنځه سلنه لږوالی په ګوته کوي.

حکومت مخالفه عناصرو په دوامداره توګه په قصدي توګه د ملکیانو هدف ګرځولو ته دوام ورکړی او په هغو سیمو کې چې ملکیان اوسېږي له هدف پرته تکتیکونو څخه کار اخیستی، چې داد نړیوالو بشري قوانینو ته د دوی له مکلفیت څخه ښکاره سرغړونه ده. یوناما د حکومت پر ملګرو ملتونو، قومي مشرانو، د شعیه مسلمانو پر جوماتونو، د بشري مرستو کارکوونکو، د ناولتي موسسو پر کارکوونکو او هغو ملکیانو چې د حکومت ملاتړو ګمان پري کېږي، بریدونه هم مستند کړي دي.

ښاغلي یاموتو زیاته کړې: "د وسله والو شخړو پرمهال په قصدي توګه د ملکیانو وژل او ټپي کول جنګي جرم دی. د حکومت مخالف عناصر باید دا زړه بورنونکی عمل ودروي او هر څوک باید د نړیوالو قوانینو له مخې د ملګرو ملتونو تعریف په پام کې ونیسي او درناوی یې وکړي.

له وړاندې تعبیه شوي چاودیدونکي توکي (ټول هغه چې د ځانمرګي بڼه نه لري) د ملګرو ملتونو دوهم ستر عامل جوړوي چې له امله یې ۴۰۹ ملګري تلفات (۱۲۶ وژل شوي او ۲۳۸ ټپیان) رامنځ ته شوي چې دا د تیر ۲۰۱۶ میلادي کال په پرتله ۱۹ سلنه کموالی په ګوته کوي.

د اندیښني وړ دا ده چې یوناما د له وړاندې تعبیه شویو فشاري چاودیدونکو توکو د چاودنې له امله د ملګرو ملتونو تلفاتو په کچه کې ۱۲ سلنه زیاتوالی ثبت کړی – ۲۱۸ ملګري تلفات چې په دې کې ۸۸ وژل شوي او ۱۳۲ ټپیان راځي.

تعبیه شوي فشاري چاودیدونکي توکي د خپل جوړښت له مخې بې توپیره وژني رامنځ ته کوي، چې غیر قانوني دي او له دې امله چې یو ځلي کینودل شو، بیا کاروونکی نشي کولای چې په مستقیم ډول ټاکل شوې موخه په نښه کړي. یوناما د دولت ضد عناصرو څخه په کلکه غوښتنه کوي، چې ژر تر ژره د دې تکنیک کارولو ته د پای ټکی کیږدي.

ځانمرګي او پیچلي ډله ییز بریدونه په دوامداره توګه ملګري وګړو ته تر ټولو ډیر زیان رسوي. یوناما له دې تکنیک څخه د ملګري وګړو د رامنځ ته شوي مرګ ژوبلي ۵ سلنه زیاتوالی ثبت کړی - ۳۷۴ ملګري مرګ ژوبله (۱۰۸ وژل شوي او ۲۶۶ ټپیان) - چې د ټولي ملګري مرګ ژوبلي ۱۷ سلنه جوړوي.

یوناما د ملګري وګړو ۲۱ سلنه مرګ ژوبله حکومت پللو ځواکونو ته راجع کړې - ۴۵۱ ملګري مرګ ژوبله (۱۶۵ وژل شوي او ۲۸۶ ټپیان) - چې د ۲۰۱۶ کال د همدې مودې په پرتله ۲ سلنه کموالی ښيي. په داسې حال کې چې ډیری مرګ ژوبله د حکومت پلوه ځواکونو د دولت ضد عناصرو سره د ځمکنۍ جګړې پر مهال په غیر مستقیم ډول رامنځ ته شوي، یوناما د هوايي عملیاتو له درکه په ملګري مرګ ژوبله کې د پام وړ زیاتوالی ثبت کړی.

یوناما د هوايي عملیاتو په لړکې ۱۴۸ ملګري تلفات ثبت کړي (۷۲ وژل شوي او ۷۶ ټپیان) چې د ۲۰۱۶ کال د همدې مودې د ۲۹ ملګري مرګ ژوبلي (۸ وژل شوي او ۲۱ ټپیان) په پرتله خواشینوونکی زیاتوالی په ګوته کوي. د مارچ د میاشتې په دریمه نیټه د فراه ولایت په بالا بلوک ولسوالۍ کې پر طالبانو دافغان هوايي ځواک د چورلکې د برید له امله ۷ ماشومان وژل شول او ۲۴ ملګیان ټپیان شول.

په داسې حال کې، چې ۹ سلنه مرګ ژوبله د دولتي او مخالفو وسله والو تر منځ د ځمکنۍ جګړو له امله رامنځ ته شوي، چې په مشخص ډول یوې خاصې خوا ته نشي راجع کېدی. پاتې ډیری برخه مرګ ژوبله د هغو نا چاوده توکو (ماينونو) له کبله رامنځ ته شوي چې مسوولیت یې چاته نه دی راجع شوی. د ناچاوده توکو له کبله ۲۰۳ ملګري مرګ ژوبله یو سلنه زیاته شوي، (۵۰ وژل شوي او ۱۵۳ ټپیان) چې ۸۱ سلنه یې ماشومان دي.

یوناما د بنځو او ماشومانو د مرګ ژوبلي د ډیروالی په تیره بیا دمرینې د زیاتې کچې په اړه ژوره اندېښنه لري. یوناما د بنځو او ماشومانو په مرګ ژوبله کې ۲۴ سلنه ډیروالی راجستر کړی، چې ۲۷۳ ته رسېږي (۸۸ وژل شوي او ۱۸۵ ټپیان) او ډیری بنځو په هوايي بریدونو او همغږو ځانمرګو بریدونو کې خپل ژوند له لاسه ورکړی. د جګړو له امله د بنځو د مړینې کچه ۵۴ سلنه لوړه شوي په داسې حال کې چې د دوی د ټپي کیدو کچه ۱۳ سلنه لوړه شوي.

همدارنګه یوناما دکال په لومړۍ ربع کې د ماشومانو ۷۳۵ مرګ ژوبله ثبت کړې (۲۱۰ وژل شوي او ۲۲۵ ټپیان) چې د ۲۰۱۶ کال د همدې مودې په پرتله درې سلنه ډیروالی ښيي. د ماشومانو د وژل کیدو شمیره ۱۷ سلنه لوړه شوي او د دوی د ټپي کیدو شمیره یو سلنه ټیټه شوي. د کال د لومړۍ ربعي د ټولي ملګري مرګ ژوبلي ۳۴ سلنه ماشومان جوړوي.

د هوايي بریدونو له امله د ماشومانو د مرګ ژوبلي ډیروالی او همدارنګه د ناچاوده توکو له امله د ډیر شمیر ماشومانو مرګ ژوبله په مجموع کې د ماشومانو د مرګ ژوبلي د ډیروالی لامل شوي.

د یوناما د بشري حقونو د څانګې مشرې، ډانیل بل وویل: " د ماشومانو د مرګ ژوبلي ۱۷ سلنه ډیروالی د ملګري وګړو د خونديتوب په برخه کې د جګړې د ښکېلو اړخونو د لازمو اقداماتو په برخه کې ناکامي په ګوته کوي، چې له جګړې وروسته د سیمو پاکول او په نښه کول پکې شامل دي. " هغې زیاته کړه: " دا شمیرې د ۷۳۵ نجونو او هلکانو او تنکیو ماشومانو ژوند بیانوي، ۷۳۵ د مرګ کیسې، معلولیت او فزیکي درد او رنځ، رواني زیانونه او خفګان. د جګړې ښکېل اړخونه باید اوس په ۲۰۱۷ کال کې د ماشومانو د خونديتوب لپاره ګامونه پورته کړي. "

د ۲۰۱۷ کال د جنوري له لومړۍ نیټې څخه د مارچ تر ۳۱مې، یوناما د وسله والې جګړې اړوند ۱۷ پېښې ثبت کړې، چې روغتیايي بنسټونه او یا روغتیايي کارکوونکي یې په نښه کړي چې داعش د سردار محمد داود خان پر روغتون د برید پړه ومنله، چېرته چې ۲۶ ملګري وګړي مړه او ۳۰ تنه نور ټپیان او یو شمیر پوځي روغتیايي کارکوونکي او عسکر ټپیان شول.

یوناما یوځل بیا د افغانستان له دولت څخه غواړي، تر څو د ملګري وګړو د مرګ ژوبلي د مخنیوي او کموالي ملي پالیسي تایید، او د کاري پلان بشپړول، چې د سنجش وړ موخې پکې شتون لري، خپل لومړیتوبونه وګرځوي.

***

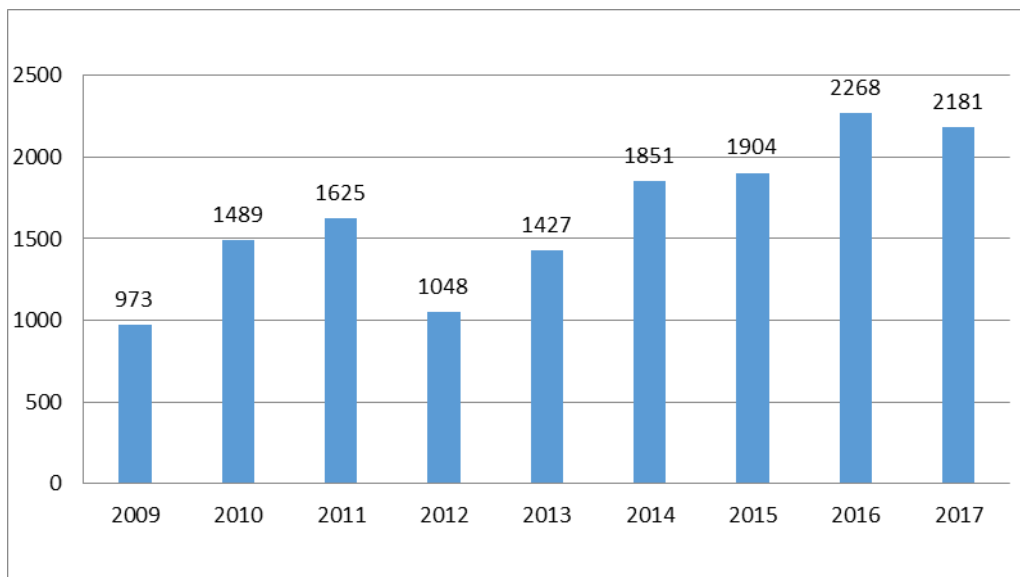
د لازياتو معلوماتو لپاره، د یوناما په وسله والو شخړو کې د ملکي وگړو د خونديتوب کلنیو او شپږ میاشتینيو رپوتونو ته مراجعه وکړئ، چې د ملکي وگړو او سیمو د خونديتوب لپاره پکې سپارښتنې شتون لري:
<http://unama.unmissions.org/protection-of-civilians-reports> راتلونکې رپوټ، چې د جولای په میاشت کې خپریږي، د ۲۰۱۷ کال د جنوري له لومړۍ نیټې څخه د جون تر دېرشمې شمیرې له ځانه سره لري.

***

په افغانستان کې د ملگرو ملتونو د مرستندويه پلاوي (یوناما) ماموریت، د افغان حکومت او افغانانو ملاتړ دی او د یوه سیاسي ماموریت په توګه د نورو مهمو خدمتونو ترڅنګ د ښه نیت چارې وړاندې کوي. "د ښه نیت چارې" هغه ډیپلوماتیک ګامونه دي، چې ملګري ملتونه یې په عام او شخصي ډول دخپل استقلالیت، بې پرې توب او امانت داری د ترسیمولو لپاره پورته کوي، چې د نړیوالو شخړو د پراختیا، خپریدو اوزیاتیدا مخه ونیسي. یوناما د سولې او پخلاینې له بهیرونو سره مرسته کوي؛ په وسله والو شخړو کې د ولسي وگړو د خونديتوب په ګډون د بشري حقونو څارنه او ملاتړ کوي؛ ښې حکومتوالۍ ته وده ورکوي او سیمه ییزه همکاري راجلبوي. یوناما همدارنګه د همغږۍ پرمختیا ملاتړ کوي، چې د نړیوالې ټولني لخوا یې ملاتړ کیږي.

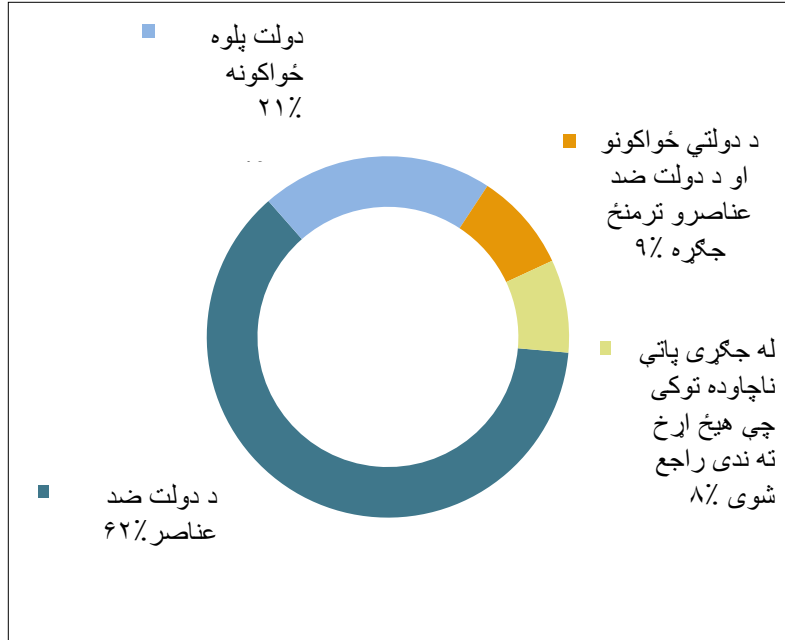
چارټونه او ګرافونه:

د ۲۰۰۹ له جنوري د ۲۰۱۷ تر مارچ پورې ملکي تلفات (مرګ - ژوبله)

د ۲۰۱۷ کال د جنوری او مارچ ترمنځ د جگړې د ټولو غاړو لخوا ملکي تلفات

د ۲۰۱۷ کال د جنوری او مارچ ترمنځ د پېښو او تاکتیک له اړخه

